

Inhoud

Woord vooraf	xi
Lijst van gebruikte afkortingen	xii
Lijst van Figuren, Grafieken en Tabellen	xiii
1 INLEIDING	1
2 OPZET	5
2.0 Inleiding	5
2.1 Algemene aspecten van onderzoek naar syntaktische verandering	5
2.1.1 Operationalisering van de tijddimensie bij onderzoek naar syntaktische verandering	5
2.1.2 Twee benaderingen van syntaktische verandering: kwantitatieve en kwalitatieve analyse als complementen	7
2.1.2.1 Ontstaan en verbreiding van syntaktische verandering	8
2.1.2.2 Kwalitatief versus kwantitatief onderzoek	12
2.2 Specifieke aspecten van het onderzoek	15
2.2.1 Het syntaktisch beschrijvingskader en de keuze van de konstrukties	15
2.2.2 Aard van het materiaal	16
2.2.3 Beperkingen in tijd en ruimte	19
2.2.3.0 Inleiding	19
2.2.3.1 Afbakening in de tijd en fasering van het onderzoek	19
2.2.3.1.1 Periode	19
2.2.3.1.2 Fasering in tijdvakken	21
2.2.3.2 Afbakening in de ruimte	22
2.2.4 Inkorporatie van stijlverschillen	24
Noten bij Hoofdstuk 2	29

3	PROBLEMEN	33
3.0	Inleiding	33
3.1	Problemen van het diachroon syntaktisch onderzoek	33
3.1.0	Inleiding	33
3.1.1	Syntaktische variatie en het Humboldtiaans principe	33
3.1.2	Frekwentie van syntaktische konstrukties	37
3.2	Specifieke problemen van dit onderzoek	39
3.2.0	Inleiding	39
3.2.1	De late 14e eeuw: Vlaanderen onder Franse invloed	39
3.2.2	De variabele 'stijl' in de 13e en de 14e eeuw	41
4	KONTROLEZINNEN IN HET STANDAARD NEDERLANDS	43
4.0	Inleiding	43
4.1	Kontrolezinnen	44
4.1.1	Soorten controle	44
4.1.2	Struktuur	44
4.1.3	Funkties	45
4.1.4	Gebruik van 'om'	45
4.1.5	Funktie van 'om'	46
4.1.6	Distributionele eigenschappen	46
4.1.7	Verschillen in controlezinnen tussen het huidige Brugs en het Standaard Nederlands	47
4.2	A.C.I.-zinnen	47
4.3	Subjektraising-zinnen	48
5	VERANDERING EN STABILITEIT IN BASIS- EN VERPLAATSINGSREGELS	51
5.0	Inleiding	51
5.1	Middelbrugse controlezinnen gekonfronteerd met de basis- en verplaatsingsregels van het Standaard Nederlands	51
5.2	Essentiële verschillen in basis- en verplaatsingsregels tussen het Middelbrugs en het Standaard Nederlands	53
5.2.1	De NP	53
5.2.1.1	Veranderingen in plaatsing van de NP	53
5.2.1.2	Factoren die samenhangen met de plaats van de NP	55
5.2.1.2.1	Zware NP-verplaatsing	55
5.2.1.2.2	Naamvalsmarkering	62
5.2.1.2.3	Funktie van de NP	66
5.2.1.2.4	Lengte van de controlezin	69

5.2.1.2.5 "Afterthought"	70
5.2.1.2.6 Aantal werkwoorden	71
5.2.1.3 Stijlverschillen in plaatsing van de NP	72
5.2.1.4 Samenvatting van de veranderingen in plaatsing van de NP en de konditionerende factoren	77
5.2.2 De AP	78
5.2.2 De AP	80
5.2.3 De PP	80
5.2.3.1 Veranderingen in plaatsing van de PP	81
5.2.3.2 Factoren die samenhangen met de plaats van de PP	82
5.2.3.2.1 Zware PP-verplaatsing	86
5.2.3.2.2 Lengte van de controlezin	88
5.2.3.2.3 Functie van de PP	97
5.2.3.2.4 "Afterthought"	98
5.2.3.2.5 Aantal werkwoorden	99
5.2.3.3 Stijlverschillen in plaatsing van de PP	104
5.2.3.4 Samenvatting van de veranderingen in plaatsing van de PP en de konditionerende factoren	106
5.3 Verandering in basis- en/of verplaatsingsregels?	106
5.3.0 Inleiding	109
5.3.1 13e eeuw	115
5.3.2 14e eeuw	120
5.3.3 15e eeuw	122
5.3.4 16e eeuw	122
5.3.5 Veranderingen in basis- en verplaatsingsregels in het Brugs tussen 1277 en 1600	125
5.4 Verklaringen voor de fluktuaties tussen XV en VX	125
5.4.0 Inleiding	126
5.4.1 De verandering van XV naar VX	131
5.4.2 De verandering van VX naar XV	135
Noten bij Hoofdstuk 5	143
6 DE OPKOMST VAN 'OM' IN KONTROLEZINNEN	143
6.0 Inleiding	144
6.1 'Om' als inleider van controlezinnen van doel	144
6.1.0 Inleiding	144
6.1.1 Feiten	145
6.1.2 Veranderingen	146
6.1.3 Stijlverschillen	148
6.2 Toetsing van oude verklaringen voor de opkomst van 'om' in controlezinnen van doel	148
6.2.1 Betekenisverzwakking van 'te'	vii

6.2.2	Verdwijnen van het gerundium	148
6.2.2.0	Inleiding	148
6.2.2.1	Toetsing relatie verdwijnen gerundium en opkomst 'om'	150
6.2.2.2	Stijlverschillen	153
6.2.2.3	Samenvatting	157
6.3	Factoren die samenhangen met het gebruik van 'om' in controlezinnen van doel	158
6.3.0	Inleiding	158
6.3.1	Taalkundige condities waaronder controlezinnen van doel met het gerundium voorkomen met 'om'	158
6.3.1.0	Inleiding	158
6.3.1.1	Syntactische factoren	159
6.3.1.1.0	Inleiding	159
6.3.1.1.1	Afstand	159
6.3.1.1.2	Lengte	165
6.3.1.1.3	Interactie afstand en lengte	166
6.3.1.1.4	Stijlverschillen	169
6.3.1.2	Semantische factoren	170
6.3.1.3	Interactie syntactische en 'semantische' factoren	171
6.3.1.4	Samenvatting	171
6.3.2	Taalkundige condities waaronder controlezinnen van doel voorkomen met 'om' en de onverbogen infinitief	172
6.3.2.0	Inleiding	171
6.3.2.1	Syntactische kompleksiteit	172
6.3.2.2	Leksikale diffusie	175
6.3.2.2.0	Inleiding	175
6.3.2.2.1	Veranderingen	176
6.3.2.2.2	Stijlverschillen	180
6.3.2.3	Samenvatting	182
6.3.3	Samenvatting van het onderzoek naar de oorzaken van de veranderingen in vorming van controlezinnen van doel	183
6.4	Het gebruik van 'om' in controlezinnen in een andere functie dan bijwoordelijke bepaling van doel	185
6.4.0	Inleiding	185
6.4.1	Kontrolezinnen in een functie waarin 'om' in het Standaard Nederlands verplicht is	186
6.4.2	Kontrolezinnen in een functie waarin 'om' in het Standaard Nederlands optioneel is	188
6.4.2.0	Inleiding	188
6.4.2.1	Direkt objekt	188
6.4.2.2	Specificeerder bij een substantief	190
6.4.2.2.1	'Om'	190
6.4.2.2.2	'Van'	192
6.4.2.3	Subjekt en specificeerder bij adjektief	196
6.4.3	Samenvatting	198

6.5 Invloed van 'om' en 'van' op de structuur van de kontrolezin	200
Noten bij hoofdstuk 6	202
7 EVALUATIE METHODE VAN ONDERZOEK	209
7.0 Inleiding	209
7.1 De combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek	210
7.1.0 Inleiding	210
7.1.1 Observationele adekwaatheid	210
7.1.2 Welke variatie staat de Universele Grammatika toe?	213
7.1.3 Wat leidt tot een ambigu taalaanbod?	214
7.2 Inkorporatie externe factoren	215
7.2.0 Inleiding	215
7.2.1 Indeling in tijdvakken	216
7.2.2 Dialekt	221
7.2.3 Inkorporatie stijlverschillen	222
7.3 Slotsom	227
Noten bij Hoofdstuk 7	228
8 SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN	229
Appendix	233
Bibliografie	237
Summary in English	255
Register	265
Curriculum Vitae	275